

**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Warszawa, dnia 13 marca 2015 r.

BSA III - 4110 - 2/15

**Sąd Najwyższy
Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych
i Spraw Publicznych**

Na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.) wnoszę o rozpoznanie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego następującego zagadnienia prawnego:

Czy wykonywanie pracy rybaka morskiego, wymienionej w wykazie A załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) stanowi wykonywanie pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), ujętej w punkcie 22 załącznika nr 1 do tej ustawy ?

Uzasadnienie

Przedmiotowe zagadnienie prawne wyłoniło się z analizy dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego problematyki ustalania prawa do emerytury pomostowej ubezpieczonych, którzy wykonywali pracę rybaka morskiego i w związku z tym domagali się ustalenia prawa do emerytury pomostowej z powołaniem się na spełnienie przesłanek określonych w art. 49 w związku z art. 8 w związku z art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o

emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.; dalej nazywanej ustawą o emeryturach pomostowych). Rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego wystąpiła wobec odmiennego rozumienia pojęcia „prace rybaków morskich”. Ten rodzaj prac (prace rybaków morskich) został ujęty w punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Przedmiotowy załącznik zawiera wykaz prac w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów powołanej ustawy, do którego to wykazu odsyła art. 3 ust. 1 ustawy zawierający definicję prac w szczególnych warunkach oraz art. 8 ustawy.

Emerytury pomostowe, wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych z dniem 1 stycznia 2009 r. ustawą o emeryturach pomostowych, częściowo zastąpiły emerytury w obniżonym wieku emerytalnym przyznawane na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013, poz. 1440 ze zm.; nazywanej dalej ustawą o emeryturach i rentach z FUS) pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze, w pewien sposób ograniczając, w stosunku do wcześniejszej regulacji, krąg osób uprawnionych do tego świadczenia. W art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wskazuje się, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem, spowodować trwale, uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei definicję prac o szczególnym charakterze zawiera art. 3 ust. 3 ustawy, pojęciem tym obejmując prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. Jak przyjmuje się w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62, wyrok WSA w Poznaniu

z dnia 29 czerwca 2011 r., IV SA/Po 335/11, LEX nr 863891), wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy "o szczególnym charakterze" lub "w szczególnych warunkach" nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem.

Przesłanki przyznania prawa do emerytury pomostowej określa art. 4 ustawy, zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy". W razie niewykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po dniu wejścia w życie ustawy (art. 4 pkt 6), nabycie prawa do emerytury pomostowej jest możliwe w związku z treścią art. 49 ustawy, w myśl którego prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, a która spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12 oraz w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Z literalnego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy jednoznacznie wynika, że w przypadku osób, które nie spełniają wymogu określonego w art. 4 pkt 6 ustawy, do okresów pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze uprawniających do emerytury pomostowej, uwzględnia się jedynie okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, z wyłączeniem okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emeryturach i rentach z FUS.

Przepis art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie odsyła bowiem do ustępu 7 art. 3 tej ustawy przyzwalającego na uznanie za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62, z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185).

Pewne, dalsze warunki prawa do emerytury pomostowej przewidują przepisy art. 5-12 omawianej ustawy, odnoszące się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienionych w tych przepisach. I tak w art. 8 ustawodawca przyznał prawo do emerytury pomostowej pracownikowi wykonującemu przez okres co najmniej 10 lat prace w szczególnych warunkach, wymienione w punkcie 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1 oraz 4-7 oraz ukończył 50 lat w przypadku kobiet i 55 lat w przypadku mężczyzn. Z kolei w punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, jak już wskazywano, zostały wymienione prace rybaków morskich.

Prace rybaków morskich zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego także przez przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; nazywanego dalej rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1983 r.). Akt ten zawiera dwa wykazy prac w szczególnych warunkach: wykaz A oraz wykaz B. Oba te wykazy wymieniają prace rybaków morskich: w wykazie A w dziale VIII pod poz. 9, zaś w wykazie B w dziale IV pod poz. 4. Jest to o tyle istotne, że przypisanie danej pracy do wykazu A albo do wykazu B, różnicuje przesłanki nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów tego rozporządzenia. I tak wykonywanie prac zawartych w wykazie A uprawnia do nabycia emerytury ubezpieczonego, który osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.). Z kolei wykonywanie pracy wymienionej w dziale IV wykazu B uprawnia do nabycia prawa do emerytury

ubezpieczonego, który osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B.

Ponieważ, jak zostało wspomniane, prace rybaków morskich zostały ujęte zarówno w wykazie A jak i wykazie B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przed orzecznictwem stało zadanie doprecyzowania, jakie konkretnie prace rybaków morskich zaliczane są do prac rybaków morskich zaliczonych do wykazu A, które z nich zaś należy zaliczać do prac zaliczonych do wykazu B. Rozstrzygając tę kwestię wskazano, że dla takiego ustalenia konieczne jest posłużenie się resortowym wykazem stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608 a także wyroki: z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z dnia 25 lutego 2009 r., II UK 227/08, LEX nr 736740; z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405). Odwołując się zatem do treści zarządzenia nr 24 Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (Dz. Urz. Urzędu Gospodarki Morskiej nr 3, poz. 26), w tym do jego załącznika zawierającego szczegółowe wykazy prac w szczególnych warunkach, zauważono, że za prace rybaków morskich zaliczone do wykazu A załącznika do zarządzenia uznane zostały prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku, niezależnie od zatrudniającego ich podmiotu (wykaz A, dział VIII, poz. 9, pkt 1 zarządzenia), natomiast za prace rybaków morskich wymienione w wykazie B załącznika do zarządzenia uznane zostały prace wykonywane nie tylko w określonych podmiotach, ale również wyłącznie na stanowiskach wymienionych w wykazie B, dziale IV, poz. 4 pkt 1-19 zarządzenia. Najogólniej ujmując, do wykazu B zostały zaliczone prace rybaków morskich w służbie pokładowej, a do wykazu A prace rybaków morskich w służbie mechanicznej, zgodnie z podziałem wynikającym z § 58 i § 62 ust. 1 i § 64 ust. 3 rozporządzenia Ministra Żeglugi z dnia 30 października 1971 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich (Dz.U. Nr 33, poz. 299 ze zm.), w § 54, 58 i 61 ust. 3 rozporządzenie Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 17 sierpnia

1983 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków polskich statków morskich (Dz.U. Nr 52, poz. 232 ze zm.), w § 26, 27, 30 i 31 rozporządzenie z dnia 23 maja 1992 r. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg polskich statków morskich (Dz.U. Nr 49, poz. 227 ze zm.) oraz § 38 i § 49 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie wykszolenia i kwalifikacji zawodowych, pełnienia wacht oraz składu załóg statków morskich o polskiej przynależności (Dz.U. Nr 105, poz. 1117). Oceniając powyższą regulację w aspekcie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, Sąd Najwyższy w wyżej powoływanym wyroku z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, wyraził pogląd, że w świetle omówionych przepisów nie można utożsamiać wszystkich prac rybaków morskich z pracą na stanowisku rybaka morskiego ujętą w wykazie B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Wynika z tego, że wykaz B dotyczy prac niewymienionych w wykazie A, zaś prace zaliczone do obu tych wykazów nie mogą być traktowane zamiennie.

Jak już zostało wskazane, wraz z wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych pojawił się problem, jak należy rozumieć prace rybaków morskich w ujęciu tego aktu prawnego. W uproszczeniu, czy chodzi o wszystkich rybaków morskich bez względu na rodzaj stanowiska, na którym wykonywali pracę, czy też także na gruncie tej ustawy istotny jest podział na prace rybaków morskich w służbie pokładowej i prace rybaków morskich w innych służbach (np. mechanicznej, elektrycznej, obsługi chłodni itd.).

Właśnie w tej kwestii doszło do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W wyroku z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 377/12 (LEX nr 1353964) oraz w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 460/13 (LEX nr 1478023) przyjęto, że podział ten ma nadal istotne znaczenie. W uzasadnieniu wyroku II UK 460/13 wskazano, że zróżnicowanie kwalifikacji do uprawnień emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych w zależności od wykonywania pracy rybaka morskiego ujętej w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. ma bezpośrednie i przesądzające znaczenie dla oceny nabycia prawa do emerytury pomostowej, bowiem wykonywanie pracy rybaka morskiego, wymienionej w wykazie A załącznika do tego rozporządzenia nie stanowi wykonywania pracy rybaka morskiego w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. W ocenie Sądu w składzie wydającym ten wyrok, przemawiają za tym przesłanki nabycia

prawa do tego świadczenia określone w art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych. Są one tożsame z warunkami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, wymienionymi w § 8 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Przepis ten obok identycznych wymagań wiekowych z tymi, które zostały ujęte w art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych wymaga dla nabycia prawa do wcześniejszej emerytury co najmniej 10 letniego wykonywania prac w szczególnych warunkach (a więc tak samo jak art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych) tyle, że wymienionych w dziale IV wykazu B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. W ocenie Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym sprawę II UK 460/13, nie ulega wątpliwości, biorąc pod uwagę art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych, że przesłankę posiadania przez ubezpieczonego, co najmniej 10-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze analizować należy przez pryzmat przepisów art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i (w stosunku do okresów przypadających przed dniem wejścia w życie tej ustawy) art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w konsekwencji za prace rybaków morskich uznawać jedynie prace rybaków wymienionych w wykazie B załącznika do cytowanego rozporządzenia, a więc jedynie prace na stanowiskach w służbie pokładowej.

Odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2014 r., III UK 33/13 (LEX nr 1438736) oraz w wyroku z dnia 11 kwietnia 2014 r., III UK 124/13 (niepubl.).

W uzasadnieniu wyroku III UK 33/13 wskazano, że skoro ustawa o emeryturach pomostowych prace rybaków morskich, jako prace w warunkach szczególnych uprawniające do świadczeń przewidzianych ustawą wymienia tylko raz, w jednym punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy, to zasadne wydaje się przyjęcie, że ustawodawca przyznał prawo do emerytury pomostowej, na warunkach określonych w art. 8 ustawy, pracownikom wykonującym wszystkie prace rybaków morskich, bez różnicowania, czy według innych przepisów i wydanych na ich podstawie wykazów resortowych wykonywali prace rybaków morskich na określonych stanowiskach i w określonych podmiotach. Brak w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych jakiegokolwiek ograniczenia możliwości zaliczenia do prac rybaków morskich prac poszczególnych członków załogi kutra rybackiego w zależności od przynależności do załogi pokładowej czy mechanicznej i to w zależności od zatrudniającego podmiotu, przemawia w ocenie Sądu Najwyższego za przyjęciem, że art. 8 tej ustawy obejmuje

swą dyspozycją wszystkie osoby, wykonujące prace rybaków morskich, wymienione zarówno wykazie A jak i B załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Nie można bowiem, bez wyraźnej podstawy prawnej, tożsamego pojęcia "prace rybaków morskich" traktować odmiennie: w sposób zawężający na potrzeby ustawy o emeryturach pomostowych oraz w sposób szeroki, z uwzględnieniem pracy członków załogi kutra rybackiego w służbie mechanicznej, na potrzeby ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Najwyższy w judykacie tym uwypuklił, że pojęcie rybaka morskiego obejmuje nie tylko tych członków załogi, którzy zatrudnieni są na stanowisku rybaka czy starszego rybaka, ale również tych zajmujących stanowisko mechanika czy motorzysty. W art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (Dz. U. Nr 61, poz. 258) wskazano, iż marynarzem lub rybakim jest osoba posiadająca morskie kwalifikacje zawodowe, stwierdzone zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 109, poz. 1156), a więc każdy członek załogi kutra rybackiego dopuszczony do pracy na morzu, w tym również mechanik czy motorzysta. Zgodnie natomiast z art. 3 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U.U.E.L 223 z 15 sierpnia 2006 r., s. 1) rybak to osoba, której zajęciem - uznanym przez państwo członkowskie, jest zawodowe rybactwo na pokładzie czynnego statku rybackiego, co przy uwzględnieniu angielskiej i francuskiej wersji językowej można przetłumaczyć, jako "osoba zatrudniona, zaangażowana w profesjonalne, zawodowe rybactwo" czy "każda osoba wykonująca rybactwo". W odniesieniu do stanu faktycznego leżącego u podstaw wyroku III UK 33/13 uprawniało to do przyjęcia, że użyte w ustawie o emeryturach pomostowych ogólne pojęcie "pracy rybaków morskich", obejmuje wszystkich członków załogi kutra rybackiego i wszystkie prace rybaków morskich, na wszystkich wyszczególnionych na liście załogi stanowiskach.

Ta teza została powtórzona w wyroku III UK 124/13, w którym między innymi dodatkowo podkreślono, że zawężająca wykładnia pojęcia „prace rybaków morskich” w przypadku ustawy o emeryturach pomostowych implikowałaby – w przeciwieństwie do ustawy o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. – nie tylko zróżnicowanie układu warunkującego nabywanie uprawnień emerytalnych przez obydwie grupy ubezpieczonych wykonujących prace rybaków morskich, ale w ogóle pozbawienie członków załogi zatrudnionych na statkach rybackich w innej niż pokładowa służbie prawa do tego świadczenia.

Dla wsparcia swego stanowiska w uzasadnieniu wyroku III UK 124/13 Sąd Najwyższy zwrócił także uwagę, że znaczna część przedstawicieli doktryny sprzeciwia się zawężającej wykładni przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Dotyczy to również judykatury.

W doktrynie zauważa się, że przepisy ustawy o emeryturach pomostowych są niejednoznaczne i niespójne, a sama instytucja emerytur pomostowych nie jest oparta na zasadzie wzajemności. Wątpliwości budzi sposób uregulowania w ustawie kwestii czasu pracy pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie bowiem z art. 35 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, składki na Fundusz Emerytur Pomostowych opłaca się za pracownika, który spełnia łącznie następujące warunki: urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. i wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Zawarte w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy definicje prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie odnoszą się do problematyki zakresu czasowego tych prac. Literalna wykładnia przepisów przemawia zatem za przyjęciem obowiązku opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za wszystkich pracowników zatrudnionych w tych warunkach, bez względu na obowiązujący ich wymiar czasu pracy, chociaż w myśl art. 3 ust. 4 i 5 (do których art. 35 ust. 1 pkt 2 ustawy nie odsyła) pracownicy wykonujący po dniu wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w niepełnym wymiarze czasu nie nabędą z tego tytułu prawa do emerytury pomostowej. Wprowadzenie obowiązku opłacania składek za pracowników, którym nie będzie przysługiwało prawo do emerytury pomostowej, oznacza zatem, że regulacja instytucji emerytur pomostowych nie opiera się na zasadzie wzajemności. Skłoniło to niektórych przedstawicieli nauki do sformułowania poglądu, że skoro ubezpieczeni nie mogą powoływać się na zasadę wzajemności, to przy niejasnych przepisach ustawy wątpliwości interpretacyjne powinny być wyjaśniane na korzyść ubezpieczonych. Stąd też postuluje się między innymi taką wykładnię przepisów, zgodnie z którą możliwe byłoby uwzględnienie przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej wszelkich okresów pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, niezależnie od wymiaru czasu pracy, proporcjonalnie do zgłoszonego wymiaru takiej pracy (por. D. Dzienisiuk, Wymiar czasu pracy w ustawie o emeryturach pomostowych, PiZS 2012 nr 10, s. 23 – 27). Także w orzecznictwie sądów administracyjnych prezentowana jest liberalna

wykładnia pojęcia pracownika wykonującego pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę na odmienną redakcję art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych w relacji do § 2 rozporządzenia dnia 7 lutego 1983 r. W uchwale składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., I OPS 4/12 (ONSAiWSA 2013 nr 2, poz. 24) stwierdzono więc, że w postępowaniu o umieszczenie pracownika w ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych (a w konsekwencji tego – opłacania za niego składki na Fundusz Emerytur Pomostowych), za pracownika wykonującego pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 5 tej ustawy może być uznany pracownik, który wykonując pracę o szczególnym charakterze, wykonuje także inne czynności wskazane przez pracodawcę w ramach świadczenia pracy. Użyty w art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych zwrot „pełny wymiar czasu pracy” odnosi się bowiem do wymiaru czasu pracy określonego w umowie o pracę, a nie do czynności uznawanych za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Miarodajne zatem dla zakwalifikowania pracownika do osób wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze powinno być to, że pracownik wykonuje rodzaj pracy wymienionej w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych będąc zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (na pełnym etacie) i ten rodzaj wykonywanej pracy stanowi podstawowy obowiązek pracownika, bez względu na to, czy oprócz wymienionego rodzaju pracy wykonuje również inne czynności (J. Parchomiuk, Problemy emerytur pomostowych w orzecznictwie sądów administracyjnych, PiZS 2013 nr 2, s. 30).

Mając powyższe na względzie należy wniosek sformułowany na wstępie uznać za zasadny.